

פארוואנדלונג

ב ט ב ע | בעטעווע/בעטיווע | -- אדוו. לויט/ אין
 דער באטור, לויטן באראקטער פון עמעצן/עפעס, (ווי)
 געוויינטלעך. % זיין בטבע, שטעקן בטבע.
 דער ייד איז בטבע א בעל-בסחוק. בטבע איז מיין
 חבר א רויקער מענטש, אבער די עוולה האט אים ארויס
 געבראכט פון די כלים.

| 1888 | " אזוי ליגט שוין בטבע פון מענטשן: דאס
 וואס גייט אפ גייט ניט ארויס פון זינען ".
 ממוס, דאס ווינטשפינגערל, ציט אויסג ווארשע-
 ווילנע, 1911, ז' 51.

6

1934 " |...| די קינדער, שרעקעדיקע און בטבע שטילע,
 // מעקען ארום אים, ווי קעלבער אין א ראד און
 טאנצן". מלה, ^{שטע}בא, נ"י, ז' 178.

12

1973 " מחמת דער היינט ווערט באלד א נעכטן, און דער
 זכרון איז בטבע שוואך, איז שווער צו וויסן ווי
 אזוי זאכן טרעפן ". באש, פאר, VIII/24.

4

||=דיק -- אדי/אדוו. נאטירלעך, באראקטעריסטיש.
 % דאס ענטפערן קורץ, לאקאניש איז בטבעדיק פאר אים.

(11)

ב ט ה ר ה | בעטא(הא)רע | -- אדוו. ריין, אין ריינקייט,
 זויבערקייט (ס'רוב געמיינט גייסטיקע געלייטערטקייט).
 % דער אלטער האט אפגעזאגט ווידו, זיך אנגעטאן אין
 די צוגעגרייטע חכריכים און אויסגעהויכט די נשמה בטהרה.

1925 " |...| פאר וואס זאל א למדן זיך ניט מאכן אן
 אפצוימעקן אין שטוב, א קליינעם ארט כאטשע, אז

20

ער זאל קענען דארטן לערנען תורה בטהרה. ניסן הלוי
 לעווינסקי |...| שיחות ערבות, פיעטריקאן, אטעלעטא

ם | 1740? | " די מדרשים און גמרות זיינן פגל, ווער

זיך האלט בפרישות און בטהרה קומט ער צו אליהו הנביא ". אייך שייך וואונדרליך מעשה פון איינר כלה מיט דרייא חתנים, פפד"מ, ז' 6.

ב ט ו ח | באַטוועך/בעטוועך | -- דער, יים | באַטוכים/ בעטוכים | באגלייבטער מענטש, וואס מע קאן אים אנפארטרויען | ס'רוב וועגן געלט=ענינים | % דעם נדן האט מען איינגעלייגט ביי א בטוח, א חשובן בעל=הבית פון שטאט. מע מעג אים געטרויען, ער איז ביי מיר א בטוח.

1885 " קרעדיט האבן זיי | די קבורה=לייט | אין שענק, מע ווייסט, זיי זענען גרויסע בטוחים, זיי וועלן פון דעם מינדעסטן אל אפרייטן, עס זאל זיין צו באצאלן דעם חוב ". ייפאל, נ' 23, ז' 348.

| 1908? | " | ... | זוכט בטוחים, פארלייט געלט אויף הייזער, סאלידע וועקסלעך וכדומה ". שע, אין שטורם, ~~אין גאנצן~~ ווילנע - ווארשע, ז' 8.

[7] שוו: דער גרעסטער/בעסטער בטוח איז די אייגענע קעשענע.

גאט איז א בטוח (ווארשע; דער בעסטער בטוח)

ביסט א בטוח, אבער שיק אריין מוזמנים - 3 אלס לי (אדוואט) אלס (אין) מלחמה אפטי.

א בטוח איז אן אנזעצער -- מע דארף נישט צו פיל געטרויען אפילו א באגלייבטן מענטשן, ווייל מען שטעלט אים פאר א נסיון.

ב ט ר ח | בעטועך | זיין -- אוטונו. פילן זיך זיכער, לויף
 האבן אויסזיכטן אויף עפעס / עמעצן, האבן האפענונג.
 דער ייד איז שטענדיק בטוח, אז גאט וועט אים
 העלפן. זיי זיינען בטוח אין דער הצלחה פון דער
 אונטערנעמונג.

| 1847 ? | " | ... | זיין הארץ זול זיין בטוח אין

דעם וואס ער איז זיך אויף אים סומך, אז ער וועט

מקיים זיין, וואס ער האט אים צוגעזאגט " ח"י (V),

ז' 307. | אויסלייג מאדערניזירט דורכן אויסשרייבער

פון דער ציטאטע |.

1901. " איך בין בטוח, אז דו וועסט מיר באצאלן "

פרץ, אויב נישט נאך העכער, ... 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

1882 " דו זאלסט נישט זארגן אויף די מארגנדיקע צרה

| ... | דער מענטש איז דאך נישט בטוח מיט זיין

לעבן איין רגע, קאן דאך זיין דאס ער וועט גאר די

צרה נישט דערלעבן | ... | " איבז מני אל"ה,

| מחבר? | דער דאקטער בוך, ווארשע, ז' 10.

... | ... | האט נישט גיוואלט הערן דאס מסירות פון

די שרים דען ער איז בטוח גיוועזן אן דעם יהודי דו

ער איז אים גאר גיטרייא " ספר דרך חיים.....

קאנק: 50.

ב ט ר ח ת | בעטוכעס | -- די/דאס, בא. זיכערקייט,

גאראנטיע, דעקונג. % " זיי זענען גרייט ארויסצו-

שיקן דאס געלט, אויב עס איז דא א וויכטיקע בטוחות".

| י. קאטיק, זכרונות |.

27

22

(88)

ב ט ח ו ן | ביטאכן | -- דער, בא. 1. דער גלויבן

פון דעם פרומען מענטשן, אז גאט וועט ניט פארלאזן
אין א נויט, זיכערקייט אז ער וועט העלפן אין א צרה
דעם יידן און דעם יידישן פאלק בכלל; אין וועלטלעכן
באגריף - דעם גלויבן אז אלץ וועט זיך אויסלאזן

גוט, אפטימיטישער צוגאנג צום לעבן. ~~אויסלאזן~~

~~אויסלאזן~~ לעבן מיט בטחון, די מידה פון בטחון

האט געהאלפן די יידן איבערצולעבן די שווערסטע
צייטן. א מענטש טאר קיין מאל זיך ניט מייאש זיין,
ניט פארלירן דעם בטחון.

1873 " א מאל האבן עלטערן חתונה געמאכט זייערע קינדער
מיט דעם בטחון: גאט האט אונדז צוגעשיקט צום לעבן,
מסתמא וועט ער זיי אויך |...|. " ממוס, די קליאטשע,
קאנק: 18890.

| 1908 ? | " נישט געזארגט זיך! |...| בטחון!

גוואלד, בטחון ! האפענונג ! אמונה אין הקדוש =
ברוך=הוא ! " שע, אין שטורם, ציט אויס
ווארשע 1925, ז' 41.

46

1935 " ער געביט יידן זאלן אפטאן פון זיך דעם טרויער
און זיך אנגורטן מיט בטחון און פרייד " באש,
דער שטן אין גאריי, ציט אנט, ז' 25.

38

1973 " בטחון: זעט אויס, אז דער איצטיקער פשט, להיפוך
צו צוטרוי אדער האענונג סתם |...| וואקסט פון
דער מוסר=ליטעראטור, א שטייגער פון חובות הלבבות".
מונג, !!!, נ"י, ז' 191.

45

2. זיכערקייט אין, צוטרוי צו עמעצן / עפעס.

% ער האט מיך שוין עטלעכע מאל אפגענארט, האב אין

שוין ניט קיין בטחון אין אים. ~~אויסלאזן~~

~~אויסלאזן~~

... | " ווו ער שטעקט אריין די נאז, איז |...| " אויס בטחון, אויס קרעדיט!" פרץ, אלע ווערק, ב' י"א, ציט אויסג נ"י 1947, ז' 321.

39

Handwritten circled text: "???"

44

1914 " |...| ווענדעט זיך, מיט דעם גרעסטן בטחון, צו די קאמאנדאנטן פון אונדזער מיליטער |...| " די אבערע לייטונג פון די פערבינדעטע דייטשע און עסטרייך-אונגארישע ארמיעס צו די אידען אין פוילען | פראקלאמאציע גאווארפן פון דער לופט.

|| דיק -- אדי/אדוו. האפענונגפול, זיכער אז ס'וועט זיין גוט, אפטימיסטיש.

51

... | " שפאן דורך לאנד פון בטחונדיקן ייד // וואס האט דאס אלץ פארגלייבט |...| " יג, ציט אנט ע"ף מ. יפה, ז' 202. א"ג, 1961

53

1968 " |...| פון דער ערד און זונליכט מיט בטחונדיקער קראפט |...| " לע, אפקלייב, נ"י, ז' 149.

52

... " אין לול ווו כ'גיי פארביי אין די פארנאכטן שטילע // סע רוישט נאך דארט בטחונדיק און מאניק א תפילה " י. מאניק, ליד פרומקייט.

7 זיין בטחון איז צעקראכן -- (שפאטיק) אויף איינעם וואס איז א פעסיניסט, א שווארצעער.

שוו: אפילו ווען דער חלף ליגט (איז) אויפן האלדז, טאר מען דעם בטחון ניט פארלירן.

אז מע האט בטחון גיט מען אויס טעכטער (אויבען: חתונה מאכן.)

וועמען גאט וויל שטראפן, נעמט ער אים צו דעם בטחון.

Handwritten signature at the bottom of the page.

בטחון איז גוט פאר זיך, אבער שפייזט ניט דערמיט א צווייט

בטחון אויף אייגענער חכמה איז א שטיק נארישקייט.

בטחון ציט צום הימל, כבוד - צו דער ערד.

אז מע האט בטחון, האט מען אויף שבת.

וואס מען האט בטחון, האט מען אויף שבת.

1 ←-----

... " ווען איינער איין בטחון האט אן הש"י ווען חלילה
אים אמאל איין סיבה צו קומט און ער האפט צו הש"י".
ס'דרך תמים, קאנ: 40.

2 ←-----

... " זיין חכמה אונ' זיין גבורה אונ זיין קרובים
וואס ער איין בטחון האט געהאט אן זיא ווייל ער
גילעבט האט ". ס'דרך תמים קאנ: 60.

פֿון טאוואל

ב ט י ח ו ה | ב(ע) טיכעס | -- דאס, בא. (טט)
זיכערקייט, וואס מען האט זיך אויף האב טיף אין הארצן
בטיחות, אז ס'וועט זיך אויסלאזן צום גוטן.
" מיט וואס איז געווען זיין בטיחות, דאס איז מיר
טאקע א רעטעניש ביז היינט ". א. צייטלין, פ.

(?)

1912

זיין שטימע ארויסלייגן געלט, און אס איז פֿון
אויסצולייגן טאוואל. ווי דאס זיך, זכרון, אומבאשעפטיקט.

ב ט ל | באַטל | -- אדון. אן ארבעט, אומבאשעפטיקט
(ס'רוב קומט מיט די ווערבן 'ארוםגיין', 'זיצן')
% ער גייט ארום בטל, טוט ניט קיין האנט אין קאלט
וואסער.

1833 " דער רשע זיצט בטל און רעט טאג און נאכט דברים בטלים

59

איבו משה בר' נתן נטע פון אוסטרהא, הרב אליהו

הכהן מאיזמיר, שבט מוסר, סדילקאב, דף נ"ד / 1.

... " זיין זון גייט ארום בטל, אן א שום ארבעט " . שע,

מחשבה = מאצט, דאס - מולדאנא

1932 " פליגן טרייבט מען נישט אומזיסט, חלילה, זיי

פארדינען. // אז מע פליט אום בטל ! אז מע ברענגט

קייין נוץ! ". אשט, משלים !, קאנק : 137/520-521 - !!!

16

ב ט ל | באַטל | ווערן -- פֿערוו פֿאַס, מיט 'זיין' .

1. ווערן (זיין) אנולירט, אומגילטיק, אפגעשאפט,

ווערן צו נישט. % דער פריערדיקער פֿאַרפֿלאן איז

שוין בטל, דער עראפלאן פליט אפ אין אן אנדער שעה.

די שתדלנים האבן געפועלט ביים קיניג, אז דער נייער

קאָפּשטייער אויף יידן זאל בטל ווערן.

1868 " האט השם=יחברך א גרויסן נס געטאן, אז דער

אקציוז איז גאר אין גאנצן בטל געווארן ". | מחבר ? |,

77

דער אקציוזניק, לייטאמיר.

1885 " דער זאפט פון דעם מענטשלעכן מאגן האט אין זיך

68

אזא מיין זויערקייט, פון וועלכן די גיפטיקע באקטע-

ריען קענען בטל ווערן ". דאקטאר פ. אויס ביאליסטאק,

די ריינליכקייט און די געזונדהייט, | פעטערבורג |,

ז' 4.

1911 " |...| אפשר ווערט דערדורך | דעריבער | בטל ווערן

א/68

די גזירה ". ממוס, די קליאטשע, קאנק: 1227320.

.....
} N62: דערגאנצן די ציטאטע לויטן אריגינאל, ?
.....

1959 " אין סך=הכל ווערן די באזונדערע ארטיקע קרעפטן

63

בטל אדער האלב בטל, עס בלייבט זייער פאראייניקונג.

שנ, קריטיק און קריטיקער, ב"א, ז' 292.

2. פארלירן פון דער אייגענער חשיבות אין פארגלייך מיט עמעצן/עפעס, זיין (פילן זיך) געפאלן, אראפ - פאלן ביי זיך. % אליין צווישן די הויכע ריזיקע בערג ווערט דער מענטש בטל, ער פילט זיך קליין און נישטיק. דער פראסטער ארבעטער איז בטל געווארן פאר די אלע גרויסע לייט אויפן קאנגרעס און נישט דערוועגט זיך צו נעמען א ווארט.

1873 " |...| אז מען גייט צו זיי א מאל צו, ווערט מען בטל, מען מינעט זיך עפעס משונה, מע ווייסט נישט ווו מע זאל ..... " ממוח, די קליאטשע, ... קאנקאט ~~249770~~.

א/74

..... } ממוח: דערגאנצן די ציטאמע! } .....

... " |...| איר קאנט אייך שטיין אויבן אן אין מזרח= וואנט |...| ווערט ער פאר אייך נישט בטל ". ש, ארעמע און פריילעכע !!, ציט אמאנא ווילנע- ווארשע, 1925, אלע ווערק ב' √, ז' 215.

74

1906 " אזוי ווי דער שוואכער מענטש פלעגט שטענדיק בטל ווערן פאר א גרעסערער קראפט, האט ער זיך באמיט נישט נאר די קראפט צו פארגעטערן, נאר טאקע אפזוכן דעם גאט ". רעד ספ, ווארשאווער יודיסער פאמיליען קאלענדאר, ווארשע, ז' 117.

73

1957 " פוילישע אז זיי גייען אריין צו א רבין זיינען זיי בטל לגמרי, אונדזערע | חבדניקעס | זיינען נישט אזוי, ער איז נישט בטל ". ש. ד. שניאורסאהן מליובאוויטש, חורת שלום, נ"י, ז' 241.

60

0 בטל ברוב | בעראוו | ווערן -- אנולירט ווערן, אויפגעלייזט ווערן אין דער מערהייט, פארלירן זיך אין דעם מערערן, גרעסערן. % ווען א ביסל משקה מישט זיך אויס אין אן אנדער געטראנק, וואס איז מערער, ווערט עס בטל ברוב.

בטל בשישים | בעשישים | ווערן | 1. דזון דפון

אבער אין א קאנקרעטער פראפארץ - איינס צו זעכציק.
| דער אויסדרוק איז פארבונדן מיט די יידישע
דינים פון כשרות; למשל, אויב עס מישט זיך אויס א
ביסל מילכיקס מיט פליישיקס (אדער פארקערט) וואס
איז 60 מאל מער, איז דאס (דאס טעפל) כשר |.

2. (פיג) ווערן ניט אנזעעוודיק, פארלירן דעם ווערט,

די השיבות^{1/2}אויף דעם קאנגרעס זיינען געווען אויך
עטלעכע ישראלים אבער זיי זיינען בטל בשישים געווארן
צווישן די הונדערטער דעלעגאטן פון אנדערע מלוכות .
זייער פראטעסט איז בטל בשישים געווארן -- מע האט
אים אפילו נישט איבערגעלייענט.

1973 " |...| דווקא דאס הייפעלע צעזייטע און צעשפרייטע

איז ניט בטל געווארן בשישים, און אין משך פון
העכער סויזנט יאר כ"ט זיך א שפראך, וואס |...| " .
מוג, !, נ"י, ז' 4.

א/79

בטל ומבוטל | אומעוויטל | ווערן -- דזון בטל ווערן,
נאר שטארקער באטאנט, פארשארפט.

1816 " |...| אז דער שטן וועט קומן אונ וועט מיך

אס ושלום אנ ריידן איבר פאנק זאל אלטץ זיין בטל
ומבוטל. הרבית ממלא אשת הרב יצחק אבד"ק בעלז,
תחנה תשובה |...|, לאשצוב, תקע"ו, לעצטע זייט.

96

1963 " אלע אונדזערע גרויסוועלטיגע קלוגשאפטן און

איינשמעלענישן ווערן בטל ומבוטל " . הל, עטייען
און רעדעס, נ"י, ז' 189.

78

בטל כעפרא דארעא | ... קעאפרע דעארע | - דזון דפון,

נאר שטארקער אין באטייט: ממשותף ווי דער שטויב
פון דער ערד.

... | " אז ער גיט א קוק אויף אונדז, צעפאלק מיר און ווערן בטל כעפרא דארעא " . פרץ, וואס הייסט נשמה.

7/ בטל בשיטל -- פאראדירט פון בטל בשיטים .

" ביים ארעמאן ווערט אלץ בטל בשיטל (שונו) .

§ בטל שפילן -- ניט וועלן לערנען. % דאס יינגן שפילט בטל, וויל ניט גיין אין חדר.

ב ט ל | באטל | מ א ב ן -- פערנו, טרונו.

1. אנולירן, אפשאפן, צו נישט מאכן. % דאס בית=דין האט בטל געמאכט דעם איסור אויף דעם קצב.

2. גורם זיין דאס פילן זיך מינערווערטיק.

" א זינד | ... | // האט פאריאגט מיר אין זעקסטן 1913

צען // און געמאכט מיר בטל, פארלארן // אין מיטן פון וועלט=געשען " . הל, ציט, גק נ' 78, 1973. ז' 116.

(88)

ב ט ל ה | באטאלע | -- די, בא. ליידיק=גייעריי,

דאס פוסטעפאסעווען, דאס פטרן סחם די צייט.

% בטלה פירט צו לאנגווייליקייט אדער צו זינד.

... " א מין בטלה, וואס מען ווערט שיער משוגע דערביי."

פרץ. בילדער און סקיצען .....

7/ רעדן וועגן בטלה איז שוין א שטיק בטלה (שונו)

ס'איז א ברכה לבטלה | בראַכע לעוואטאלע | -

מיט ארבעט איז אומזיסט, נישט כדאי,

נישט ווערט די מי, ס'וועט גארנישט ארויסקומען

דערפון.

ב ט ל ז | באטלען | -- דער, יים | באטלאַנים |

1. א מענטש וואס גייט ארום בטל, טוט גארנישט ;

ליידיקגייטער. % ער איז א בטלן, פויל, וויל ניט

ארבעטן. ס'דרייען זיך ארום א סך בטלנים, פוסטעפאסניקע

וואס טוען ניט קיין האנט אין קאלט וואסער.

1873 " דארט האלטן זיך אויף ליידיק=גייטער, בטלנים

ליגן דארט אויסגעצויגן אויף טיש און אויף בענק".

ממוס, די קליאטשע. קאנק: 176100.

א/100

1879 " אין קלייזל פון מנין זיינען געזעסן עטלעכע

בטלנים, ניט בטלנים וואס לערנען, דאס מיינט מען

64

בטלנים ליידיק=גייטער ". ע. בלאשטיין, פאר דעם

גייען זיסטעם, ווילנע, ז' 14.

... " כמעט אלע סטרישטשער בעלי=בתים זענען מעקלערס

|...|. עס געפינען זיך דארטן א גוזמא בטלנים

104

און חברות אלערליי ". שע, יוסילע סאלאוויי.

2. ^{14/} (עלט) ארעמער לערנער אין בית=מדרש, וואס קהל

האלט אים אויס. % דער וואסער=טרעגער פלעגט יעדן

טאג אריינברענגען וואסער פאר די עטלעכע יונגע

בטלנים, וואס האבן געלעהנט אין בית=מדרש. דער

בטלן איז געזעסן ביים ווארעמען אויוון פון בית=

מדרש - פארטיפט אין דער גמרא.

... " דריי מענטשן זאלן לייענען צען פסוקים אקעגן די

צען בטלנים (מענטשן וואס פירן ניט קיין מסחר נאר

102

זיצן אין בית=הכנסת) ". פיעט, משניות, בבא קמא,

פב/א.

1932 " בעובדא שעשו כח אחת פארשטעלונג טעאטער בשם

האכצייט פֿער שפאס או דער בטלן, לעשות שחוק והיתול

105

מישבה=בחור אין שהוא מקדש". הרב א. י. עבענצאהל,

שו"ת מנחת יחיאל, בילגוריי, שאלה ע', ז' 113.

3. (עלט) א הויפזיצער ביי א חסדישן רבין.

% ער איז פון די חשובע בטלנים אין גערער שטיבל.

4. (איר) אומפראקטישער מענטש, אזא וואס איז פארטאן

אין הימלזאכן, אריענטירט זיך ניט אין רעאלן לעבן,

חויג זיך ניט אויס צו געשעפטן. % דער ייד איז

טאקע א למדן, אבער אין געלטזאכן איז ער א גרויסער בטלן און די פרנסה גיט דאס ווייבל, נעבעך. ווי

געפעלט דיר דער בטלן, ער זוכט יושר היינטיקע צייטן!...

1912 " |...| דא קומט דער עטישער בטלן |...| וואס שפיי

אים אין פנים, ווישט ער זיך רויק אפ און טרייסט

זיך מיט דעם אז איבערמארגן וועלן אלע פעלקער

פארשווינדן ". זשיט, שאריפטן XI, "י, ז" 173.

1950 " |...| זאגן אויף עמעצן, אז ער איז א בטלן,

איז | ביי יידן | די גרעסטע באליידיקונג ". צייט,

טמו, 4/√.

1971 " אן אינזשיניער, ווי געלערנט און דערפינדעריש

ער זאל נישט זיין - איב ער האט דערפון קיין געלט

נישט געמאכט, איז ער א בטלן און א שלומיאל ".
106

מענער און פרויען, טמו, 14/√.

בטלן (כס) / דזון בטלן | באטלעניק | -- דער, =עס. דזון בטלן
בב 4/1.

1909 "... אט דער בטלניק! וואס האט ער זיך פארטן אנידער-

געזעצט. דעם גאנצן טאג מיך דא פאר א קארבאטש

| רובל | אפגעהאלטן ". בערג, ארום וואקזאל,

קאנק 591542 - II. 613

[7] (ווי) די עשרה בטלנים -- אויף א גרופע מענטשן

וואס טוען גארניט אדער פארנעמען זיך מיט אומ-

וויכטיקע, אומנייטיקע זאכן.

צווי חתונות אין איין טאג איז פארן בטלן א יאמער

און א קלאג (פוול) - ווייל ער קאן דאס נישט זיין צו זיין
גלייכצייטיק און געניסן פון ביידע.

ב ט ל נ ר ת | באטלאנעס | -- דאס / די בא.

1. לידיקגייעריי, דאס ארומגיין אן עפעס צו טאן.

% א מענטש דארף זיין פארנומען מיט עפעס, בטלנות

קאן חלילה דערפירן צו גאט ווייסט וואס, אפילו צו פארברעכן.

1911 " |...| דלות, א ביטער לעבן, מלמדות, בטלנות,

מעקלעריי, א געבויענער רוקן |...| ". ממוס,

די קליאטשע, קאנק: 975200.

א/84

1939 " אויף בטלנות איז ביי אים נישטא קיין ארט. יעדע

אין טאג דארף זיין בארעכנט און אויסגעפילט פון

84

א פארויס באשטימטער ארבעט ". זב נייע בלעטער,

קאונאס, ז' 64.

2. (איר) אומפראקטישקייט, אומאריענטירונג, אומ-

טויגעוודיקייט אין רעאלן לעבן, דאס זיין אריינ-

געטאן אין הימלאזאכן.

1958 " |...| פון די יחידים ביי אונדז, וואס האט זיך

באפרייט פון דער נייער נאציאנאלער בטלנות |...| ".
דער לעבעדיקער, טאג, 16/11.

80

1969 " פון דער גאנצער צורה האט אראפגעשמיכלט

א היימישע בטלנות, א גוטמוטיקייט, א שעמיוודיקייט".

82

באש, פאר, 11/11.

ב ט ל נ י ש | באטלאניש | -- אדי/אדוו. פון א

בטלן (בב 2 און 4) אויפן שטייגער פון א בטלן.
% בטלנישע פשטלעך. ווארף אוועק דיינע בטלנישע
שטיק! זיינע רייד האבן אויסגעזען אזוי בטלניש,
| אגאנצן אז אלע האבן געלאכט.

ב ט ל ע ז | באטלען | -- טרוו, (דיאל) בטלענען.

1. ארומגיין ליידיק, ניט טאן גארניט אדער טאן אן
אומוויכטיקע, אומנייטיקע זאך. % ער איז א פוסטע-
פאסניק, בטלט די צייט אומזיסט און אומנישט.
א גאנצע וואך האבן מיר געבטלט דארט, ניט געטאן קיין
האנט אין קאלט וואסער.

2. פארנעמען זיך מיט סתם רעדן, פלוידערן, .% דעם
גאנצן אוונט האט מען געבטלט, געזאגט וויצן.

7 בטלען חלומות -- אויסדריקן שטארקע אומצופרידנ-

קייט, ברוגז אויף עמעצנס רייד, אויסגיסן אויף
יענעם דאס ביטערע הארץ, אויסרעדן, אנזידלען.

1873 " א שלעכטער עסק! איך שטעל מיך אנידער און

בטל חלומות. - פע, כ' לעבן! זאג איך צו איר |...|".

א/90

ממוס, די קליאטשע, קאנק 126400.

1919 1929 " ער האט געענטפערט גלייכגילטיק און קאלט, ווי

בטלענדיק חלומות; וועמען שטייט נישט אן". בערג,

90

אין א פארגרעכטער שטאט, (ווילנע, ז' 13. 1929)

בטלען אויף (צו) דעם קאפ פון עמעצן - דזוו דפוו.

1868 " האט מען אנגעהויבן צו גלייבן, דאס די זאך איז

גאר מעיקרה אויסגעטראכט און מע האט אנגעהויבן צו

89

בטלען צו דער ווייבלס קאפ, וואס זי האט אזא חריף

אריינגעלייגט אין בלאטע "אמד, די ליידליגע

ווינצונגען, ווילנע, ז' 42.

ב ט ע ו ת | בעטאעס | -- אדוו פר. דורך א פארזען / טעות,

אומגערן. ער איז בטעות אריין אין א פרעמדער דירה.

זי האט בטעות געקלונגען אויף א פרעמדן נומער פון

טעלעפאן.